

Чи потрібні домашні завдання школярам? Чи допоможуть години навчання вдома покращити оцінки та засвоїти матеріал? Дискусія про доцільність домашніх завдань точиться роками. Ми занурилися в цю тему і тепер ділимося статистикою, результатами досліджень і практичними порадами.

Скільки годин витрачають на домашнє завдання школяр із всього світу? У 2014 році міжнародна Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) опублікувала дані країн, які беруть участь у міжнародному тестуванні PISA. Виявилося, що найбільше часу за домашніми завданнями проводять у Шанхаї (Китай) – в середньому, 14 годин на тиждень. За Китаєм крокують Росія, Казахстан, Сингапур та Італія – в середньому 7 годин домашніх завдань на тиждень. Найменше навантаження мають фінські та корейські діти – трохи більше двох годин на тиждень. На жаль, про Україну такої статистики немає, тому що на той час вона не брала участі у тесті. На обсяг домашнього завдання впливає не лише навантаження у школі. Статистика OECD зазначає, що рівень освіти батьків та забезпеченість родини також грають роль. Зокрема, діти з родин із високим індексом економічного, соціального та культурного статусу (ISEI) витрачають більше часу на домашнє завдання. Адже такі діти зазвичай мають оптимальні умови для навчання вдома, а батьки наголошують, що виконувати домашнє завдання – важливо. Щоправда, з роками навантаження домашнім завданням зменшується. У 2003 році російські діти проводили за завданнями майже 14 годин на тиждень, а у 2012 – лише 10. Згідно зі статистикою OECD, кількість годин за домашнім завданням у 2012 році менша за 2003 рік (за винятком Австралії, Австрії та США). Яка кількість годин домашнього завдання оптимальна?

У тій самій статистиці OECD зазначається, що 4 години домашніх завдань на тиждень – це оптимальне навантаження. А збільшення обсягу завдань понад 4 години не дасть відчутних покращень у навчанні. Однак, слід уважно ставитися до усереднених даних по різних країнах. У Гонконгу одна додаткова година домашніх завдань збільшувала результат на тесті PISA на 17 балів. А у Швейцарії навпаки – збільшення навантаження призводило до погіршення результатів тесту. То скільки ж все-таки потрібно задавати домашнього завдання? І чи потрібно взагалі? Звернемося до наукових досліджень.

У 2016 році вчителька Brandy Young з Техасу вирішила відмовитися від домашніх завдань. Батьки однієї з її учениць опублікували лист вчительки у фейсбуці. Згодом він набрав понад 68 тисяч перепостів і привернув увагу видань TIME та USA Today. У листі Brandy Young зазначає: “Наука не змогла довести, що домашні завдання покращують успішність”. Тому вона скасувала їх, а школярі мали лише закінчити вдома те, що не встигли доробити в класі. Вільний час Brandy Young порадила провести за заняттями, які дійсно, за

результатами досліджень, покращують результати школярів. Наприклад, повечеряти з родиною, почитати, погратися на свіжому повітрі та рано лягти спати. Але чи справді домашнім завданням можна знехтувати? У 2006 році дослідники з університету Дьюка опублікували огляд досліджень за 1987-2003 роки. Результати цих досліджень доводять, що домашнє завдання покращує успішність учнів у навчанні. Позитивні зміни відчутніші у школярів 7-12 класів американських шкіл та менш відчутні у дітей 1-6 класів. Однак автори огляду зазначають, що всі дослідження мали недоліки дизайну експерименту. Новіший метааналіз за 1986-2015 роки підтвердив попередні висновки. Проте, на відміну від попереднього аналізу, результати навчання відчутніше поліпилися в учнів початкової та старшої школи, і менше – в учнів середньої. У 2007 році науковий журнал Educational Leadership опублікував матеріал “The Case For and Against Homework”. В ньому йдеться про позитивні та негативні ефекти домашніх завдань. Звісно, за результатами наукових досліджень. Зокрема, автори наводять дослідження Х. Купера – професора психології та нейронаук, який вивчає вплив домашніх завдань на дітей понад 25 років. Х. Купер підтримує “правило 10 хвилин”, поширене в американських школах. Згідно з цим правилом, оптимальна кількість часу на домашнє завдання – це 10 хвилин, помножені на клас. Тобто 10 хвилин для першого класу, 20 хвилин – для другого, і так далі. Якщо домашнє завдання передбачає читання, 10 хвилин можна збільшити до 15. До речі, йдеться про час для всіх домашніх завдань з усіх предметів. Отже, домашнє завдання все-таки потрібне для ефективнішого навчання, а його обсяг варіює залежно від віку дітей. За тими ж рекомендаціями OECD, до 4-х годин домашніх завдань на тиждень цілком достатньо. За практиками американських шкіл - 10 хвилин * клас – зручний спосіб розрахувати навантаження. Насправді ж, кількість годин за домашнім завданням – це не єдиний фактор, який впливає на успіхи школярів. Якість викладання та створення умов для навчання у школі також відіграють неабияку роль. Важливо не скільки часу школяр провів за підручниками вдома, а скільки завдань він дійсно виконав. Адже якщо домашнє завдання важко зрозуміти, якщо воно містить помилки або недоліки структури – школяр витратить на нього більше часу. Чи діятиме у такому разі правило “Більше часу – кращі результати”? Ймовірно, ні. То як складати домашнє завдання так, щоб школярі отримали з нього максимальну користь? Як скласти якісне домашнє завдання

Визначте мету та поясніть її школярам. Автори “The Case For and Against Homework” наголошують, що мета домашнього завдання відрізняється для різних класів. У молодших класах мета домашніх завдань – заохотити маленьких дітей до навчання. Десяти хвилин і справді буде вдосталь, щоб дитина виробила звичку вчитися регулярно та зацікавилась навчанням, але не занудьгувала чи втопилася. Мета домашнього завдання у середній школі – повторення та покращення результатів навчання. А для старших класів –

покращення оцінок та підготовка до екзаменів. Складаючи завдання додому наступного разу, запитайте себе: “Яка мета цього завдання? Чого навчаться мої учні, якщо виконають його? Як це допоможе їм засвоїти матеріал?”. А потім поясніть цю мету вашим учням. Якщо учні знають, навіщо їм це – їхня мотивація зростає, і вони з більшою ймовірністю виконають завдання.

Відкоригуйте рівень складності. Занадто легке завдання – це не цікаво, а занадто складне школяр не зможе виконати самостійно. Складайте такі завдання, які школярі точно можуть виконати без допомоги інших та, водночас, не занудьгувати. Оберіть ефективні формати завдань. Допоможіть учням ефективно повторити матеріал. Наприклад, додайте завдання з попередніх тем. Адже доведено, що повторення через певні проміжки часу краще за заучування всього обсягу матеріалу за один раз. У нас навіть є окремий матеріал про повторення – чому воно ефективне та як запровадити його у навчальний процес. Також надавайте перевагу тестовим завданням і забезпечуйте учнів відповідями. Миттєвий зворотній зв'язок допоможе вашим учням одразу виправити помилки або підготувати запитання до уроку. Без відповідей дитина просто не знатиме, що вона помилилася. А отже, помилиться знову, коли буде робити подібне завдання. Відкоригуйте обсяг. Як ми вже з'ясували, більше – не завжди краще. Не задавайте надмірної кількості завдань і не забувайте, що ваші учні мають ще завдання з інших предметів. Як показують дослідження, збільшення обсягів домашніх завдань зазвичай призводять до скорочення кількості годин сну. Менше сну, в свою чергу, означає вищу втомлюваність та тривожність школярів, а це негативно впливає на пам'ять та загальну зацікавленість у навчанні. Попрацюйте з батьками. Поясніть їм, що вони не мають перетворюватися на вчителя вдома, пояснювати матеріал або виконувати завдання замість дитини. Натомість, запропонуйте їм обговорювати домашнє завдання з дитиною. Наприклад, ставити запитання, які допоможуть дитині підсумувати матеріал та зробити висновки. Важливо не перевіряти школяра за допомогою запитань, а саме допомогти засвоїти нову інформацію.

Добре, якщо учні також питатимуть батьків про їхню думку. Таким чином домашнє завдання перетвориться на дискусію, в якій діти та батьки обмінюються точками зору. Така дискусія розширить знання дитини та посилить цікавість до навчання. Якщо ви хочете більше дізнатися про дослідження домашніх завдань та їхнє прикладне застосування – радимо ознайомитися з цим оглядом. До речі, українські освітяни також ставлять підсумнів необхідність великих домашніх завдань.